

Ondřej Herzán

Politická geografie

Jaro 2008

Čtenářský deník k tématu GEOGRAFIE VOLEB

1) Kostelecký, T. (2000) Volební systémy a politický konflikt v prostoru. In: Jehlička, P., Tomeš, J., Daněk, P. (ed.) Stát, prostor, politika. Přírodovědecká fakulta UK, Praha, str. 242-262.

Klíčová slova: volební systémy – většinový systém – systém poměrného zastoupení – voličská základna

Stručný obsah: Celý příspěvek se týká rozdílnosti volebních systémů, jejich praktické aplikace a dopadů ve vybraných středoevropských zemích.

Úvodní pasáž se zabývá rozborem výrazu „demokracie“ jakožto „vláda lidu“ a objasňuje příčiny, proč ani v demokratickém zřízení nemůže vládnout každý. Další text popisuje a diagnostikuje jednak volební systémy většinového typu, do něž řadíme systém relativní většiny (též pluralitní systém) a systém absolutní většiny (více než 50% pro vítěze voleb), za druhé pak volební systémy poměrného zastoupení, kde najdeme vcelku podrobný rozbor přerozdělování mandátů na regionální či celostátní úrovni.

Druhá polovina článku shrnuje výhody obou volebních systémů – např. většinový systém je srozumitelný pro voliče a voliči zde mohou odvolat poslance, systém poměrného zastoupení naproti tomu nabízí to, že v něm „žádný hlas nepropadá“, že zajišťuje zastoupení menšin v parlamentu, že napomáhá spíše konfrontaci politických směrů než konkrétních, názorově protichůdných či znepřátelených osob.

Posléze se dozvíme něco o vymezení volebních obvodů a problémy s tím spojenými (např. aplikováno na USA – stěžejní je shodný počet obyvatel a již nehraje roli, kolik z nich má volební právo).

Závěr článku potom patří popisu volebních systémů ve vybraných zemích střední Evropy – konkrétně v Polsku, Maďarsku, Česku a na Slovensku.

Vlastní hodnocení: V příspěvku je přehledně shrnuta problematika současných volebních systémů, je poukázáno na jejich výhody a nevýhody, na jejich aplikovatelnost. Za velmi nosnou považují právě onu pasáž, týkající se konkrétních projevů a dopadů volebních strategií na život běžného občana (resp. jak je běžný občan vnímá). Je to srozumitelné – a právě díky tomu sestupuje celý článek z akademických výšin politologie do ryze praktické roviny.

2) Jehlička, P., Sýkora, L. (1991) Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920 – 1990). Sborník ČGS, 96 (2), str. 81-95.

Klíčová slova: územní diferenciacie – volební výsledky – kulturně sociální klima – koncentrace podpory

Stručný obsah: Článek popisuje stabilitu podpory politických stran v českých zemích (konkrétně ČSL, ČSS, ČSSD a KSČ) a dává ji do souvislostí s určitým prostorem. Popisuje metodiku, kterou bylo prováděno hodnocení. U výsledků pěti různých voleb od roku 1946 do roku 1990 byla analyzována převažující podpora určité strany v rámci okresů (resp. dřívějších soudních okresů). Konstrukce míry územní koncentrace a míry úspěšnosti je vztažena ke třem úrovním voličské základny (25%, 50%, 75%). Existuje zde určitý trend upevňování pozic zejména ve velkých městech, aglomeracích a silně urbanizovaných areálech. Zatímco např. podpora KSČ je tradičně situována do hustě zalidněných oblastí, typicky „venkovskými“ voliči jsou naopak voliči ČSL. Celkově pak lze právě stranu lidovou označit za územně nejstabilnější, co se volební podpory týče. Smysl celé stati spočívá – podle autorů – především v oživení geografie voleb, která nemohla být v totalitním režimu prakticky uplatňována.

Vlastní hodnocení: S tradiční podporou politických stran v určitých oblastech nezbývá než souhlasit. I dnes, 18 let po publikování článku, se někdy zjednodušeně hovoří o „modrých Čechách“ a „Červené Moravě“ a byt' se jedná o silnou generalizaci, o něčem to vypovídá. Co si myslím, že v článku úplně nezaznělo, je vliv místních a regionálních politiků. Známe případy sousedících obcí, jejichž voličská základna odráží názor oblíbeného starosty (který je v obou obcích často diametrálně odlišný) – a stejně tak tomu může a mohlo být i v případě větších správních celků.

Otázky k tématu GEOGRAFIE VOLEB:

- a). Jak velký je / byl vliv komunálních / regionálních politiků na utváření politických názorů v daném sídle / oblasti?
- b). Co konkrétně by pro český volební systém znamenala např. přímá volba prezidenta?
- c). Jak vnímají občané předvolební sliby politiků – jako projekty, které se reálně uskuteční, nebo jako do budoucna nicneříkající populistické heslo?